

6.) Po porodu odrgni kobilo do suhega. Če posteljica ne gre od kobile v 24 do 36 urah, odstrani naj jo živinozdravnik.

7.) Mlezvo, t. j. prvo mleko po porodu, mora dobiti mladič, da si očisti čreva matrne smole.

8.) Če je vreme, morata starka in mladiči iti vsak dan na plano; ko kobila prične delati, naj jo mladič povsod spremlja, koder je mogoče. Kadar mladič prične jesti, prični mu pokladati zdrobljenega ovsa.

9.) Prvo leto žrebe najbolj poraste. Dobra krma je zatorej v tem času nad vse važna.

10.) Če se žrebe vsak dan ne pregiblje dosti, ne misli, da si vzrediš dobrega konja. Žrebe, ki je vedno v hlevu, dobi mehke kosti in nizka kopita, ki le navzpred rasto in bicelj vedno bolj k tlom tišče. Žrebe, ki živi vedno v hlevu, divja, kadar je pripelješ na plano, sem ter tja in si pri tem poškoduje ter dobi bolezni na kitah in v členih. Kadar je žrebe potno, glej, da se ne prehladi.

## Vprašanja in odgovori.

*Vprašanje 105.* Kupil sem sod vina, katerega Vam pošiljam majhen uzorec. Vino je lepo čisto, a ima nekakšen neznan mi duh ter dela v ustih nekako pekoč okus. Kaj je uzrok temu, in ali se dado te neprijetne lastnosti odpraviti? (G. L. v R.)

*Odgovor:* Vašemu vinu ni odločno nič drugega, nego da je bilo prav močno zažveplano. Duh in okus vina prihajata od obilice žveplene sokislne. Vino popravite, ako je večkrat tako pretočite, da pride med pretakanjem v zelo veliko dotiko z zrakom.

*Vprašanje 106.* Mnogokrat sem čul, da je krmljenje s korenjem prav dobro za konje. Rad bi vedel o tem Vaše mnenje, ker pri nas pridelujemo zelo veliko korenja, ki bi bilo cenejše nego oves. (Š. T. v D.)

*Odgovor:* Korenje je izvrstna klaja konjem, ker ni samo tečna, ampak tudi pospešuje zdravje. S korenjem tako krmijo konje, da nadomestijo polovico ovsa ž njim. Kadar konji ne delajo, lahko dobivajo tudi po več korenja. Žrebetom se sme dati na dan po 2 do 3  $\frac{1}{2}$  g korenja.

*Vprašanje 107.* Skoraj vsako leto redim po 2 žrebeti, ki dovolj po planem letata in skoraj vedno kobili spremljata. Vzlic temu, da dobivajo le oves in malo sena, imajo moja žrebeta večinoma udrta hrbeta. Od kod prihaja to, in kaj naj naredim, da vzredim žrebeta z ravnim hrbtom? (Š. T. v D.)

*Odgovor:* Udrta hrbeta prihaja od slabih kosti, slabe kosti pa od take krme, ki ima v sebi premalo apna. Še večkrat pa dobe žrebeta udrta hrbeta, če morajo jesti iz previsokih jasli. Za žrebeta je najboljša, če se jim krma na tla postavlja, taki konji se tudi nikdar ne navadijo jasli gristi.

*Vprašanje 108.* Imam šestletnega konja, ki je uže nekaj časa vsak dan zjutraj po vsem životu potan, posebno po prsih in po vratu. To se kaže, naj si je konj prejšnji dan delal ali ne. Konj je drugače zdrav, rad je in dela. Kaj je vzrok temu potenju in kako je odpraviti? (E. B. v L.)

*Odgovor:* O vzrokih nenavadnega potenja živine je še veliko nejasnega. Ako je konj drugače zdrav, kar kaže to, da rad je in dela, potem ne more biti drugega vzroka kakor nenavadno vznburjanje živcev, ki vzbujajo potenje. Ne vemo drugega priporočati, kakor drgnite konja vsak dan nekaj tednov s slamo, ki jo pomočite v mrzlo vodo, in potem ga drgnite zopet s suho slamo. Pomagati utegne tudi drgnjenje s tekočino, sestoječo iz polovice jesiha in špirita.

*Vprašanje 109.* Svetujte nam, kako naj ravnamo s cevmi, katere ima naša požarna straža, da bodo bolj trpežne. Naše društvo obstoji uže osem let, na leto imamo največ po 2 požara, cevi torej ne trpe veliko, in pri vajah pazimo. Vzlic temu smo morali sedaj uže tretjič kupiti nove cevi. Cevi so od konopnine. (L. E. v H.)

*Odgovor:* Vaše cevi gotovo prepere, ker so shranjene v kaki zaduhli shrambi. Kadar ste cevi rabili, morate jih, predno jih shranite, prav do dobra posušiti in potem imeti shranjene v kakem prav suhem, zračnem prostoru. Take cevi so dokaj trpežnejše, ako se namočijo v vodi, v kateri se je kuhala hrastova lubad.

## Podučne stvari.

### Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

223.

### Kako opij na vzhodu jedó; nasledki tega uživanja.

Kakor je poraba opija v kulturnih zemljah evropskih neznatna, tako je na vzhodu nasproti zelo razširjena. Kar sta pri nas vino in žgane pijače, to je na vzhodu opij. Miljoni ga trošijo dan na dan, in danes ni državne moči, ni kulture, katera bi mogla temu zlegu na pot stopiti. V Evropi sta Tnrška in Grška, v Afriki je Egipet, v Aziji so Perzija, Indija, Kitaj in Otočje Indijsko, kjer je opij ljudem potreben kot vsakdanji kruh. V teh krajih troši se opij na dva načina, jedniga jedo, a drugi ga kade. Za jed zvaljajo opij v malo zrnje, v pile, za kajenje pa se na poseben način prireja. Mohamedovska plemena jedo opij, a v Kitajski in na obližjem otočju ga najraje kade.

Gotovo se je opij pri mohamedovskih plemenih najboljše zbog tega razširil, ker jim vera brani vino piti. Ker Mohamedovci opij jedo, to jim manje škoduje in počasneje jim telo ubija, kakor če bi ga kadili. Ljudje, kateri opij v malej množini uživajo, shajajo še dosta

dobro. Malo opija razveseljuje čud in razbistruje misli, a telo čuti ugodno razpoloženje, katero se ne da popisati. Mohamedovci se hvalijo, da jim opij podeluje čudovito moč, katere jim vino ne more nikdar dati. Listonoši in glasniki v vzhodnej Indiji predirjajo neverjetne daljave, samo ako imajo kosec opija in perišče riže. Tatarski konjiki, kateri morajo v časih cele dni in noči brez prestanka jahati, ne gredo na pot brez opija. Tudi turški potniki nosijo vedno seboj po nekoliko zrn, ali mal hleb opija, na katerem so vtisnjene besede: „Dar božji.“ Na vzhodu menijo ljudje, kadar opij človoku pomaga, da hoče tudi konju dati moči, in zato dele dar božji z drugim svojim. Kedar mora Bedujinec bežati pred neprijateljem, ne pozabi ti konja, tudi njemu da zrno opija, ker ga potem nese kot veter, in ne upeha se.

Kjer opij z navade jedo, tam se pokaže pogubna strast, katere se človek ne more lahko iznebiti. Turški teriakije (t. j. oni, kateri opij jedo), prično s polovico do 2 granov (16 granov je en gram) na dan, a pozneje jim ga je potreba po 120 in tudi več granov. Čez jedno ali dve uri začne opij delovati, a nenavadna razdraženost, v katerej Turčin vso srečo nahaja, traje po 4 do 5 ur. Dr. Maden, ki je na sebi skušal v carigradske kavanije opij, popisuje to delovanje tako-le: „Začel sem z 1 granom. Prešla je jedna ura in pol, a jaz nisem na sebi čutil še nikakih posledic. Videl je to kavanar, pa mi je koj ponudil pilo 2 granov, no jaz sem vzel samo polovico. Zopet je prešlo pol ure, in ker nisem še ničesar čutil, vzel sem še pol grana, in sedaj sem v pol ure začutil kako mi se duh razdraža. Začutil sem neko blaženstvo, kakor da mi se čud in telo širi in oslobodja. Vsa moja čutila in moči kakor da se ojačajo in uveličavajo. Vse, kar sem motril, kakor da je rastlo. Kedar sem zamižal, očutil sem isto uživanje. Jaz sem bdel, pa sem vender divno in krasno sanjal. Šel sem sedaj brzo domov, no pri vsakem koraku sem se bal, da ne napravim kake neumnosti. Pri hoji sem komaj čutil, da mi se nogi zemlje dotikate. Zdelo se mi je, kakor da me neka nevidna moč po ulici nese, kakor da mi se je kri spremenila v eterično tekočino, in da mi je zbog tega telo laglje od zraka. Ko sem domov prišel, legel sem. Celo noč me niso zapustile najblažnejše sanje. Ali zjutraj pa je bilo Bog pomagaj. Bil sem bled kot prazna ruta, in glava me je strašno bolela. Duh mi je oslabil, pa tudi telo tako, da sem moral več dnij ostati v postelji. Drago sem plačal svoj poskus.“

V posledicah teh je največji zleg, ki ga opij napravlja. Razdraženost, katera človeka potrese, provzroča duševno in telesno lenost. Sanljivost ga začne mučiti; a usta in prsi kakor da so se posušila, in strašne žeje kar ne more pogasiti. Jed mu od dne do dne manje diši, a drob kakor da je mrtev. Čim več opija človek pojé, tem hujše so posledice. Telo je kakor otrplo, bitje srca postane slabejše, in ako je obrok velik bil, potem ga smrt reši daljnih muk. Učinki opija pa niso pri vsakem jednaki, ker so ljudje raznih životov in razne

moči, pa tudi delovanje mnogo ovisi o tem, ali je dotičnik daljši ali krajši čas udan opiju. No ob vsem tem je končni učinek vedno isti. Koj na prvi pogled spoznamo takega nesrečnika. Koža mu je želta in nabrana, hoja mu je težka, prebava mu do celega oslabi, in je ti samo še čisto hrano. Top, zlomljen in zgubljen je tak človek. Nima več toliko moči, da bi se mogel odvaditi strasti. Kedar tak nesrečnik nima opija, trpi strašne muke, kakor je zopet srečen in blažen, kedar se ga naužije. Po dnevu uživa prav rajske slasti, a po noči trpi peklenške muke. Ali s časom mu tudi opij več ne pomaga in ne napravlja mu več uživanja, in če je zgodaj začel, težko učka 40. leto.

Dr. Madden je po carigradskih kavanah proučeval ljudi, kateri opij jedó, in nam jih nekako tako-le popisuje: „Strašno mi je bilo te ljudi motriti. Kateri so bili od opija do celega omamljeni, govorili so brez vse zveze, od krčevitega stezanja se jim je lice vedno treslo, iz očí jim je seval neugoden blisk, a vsa zunanost jim je bila strašno divja. To stanje se pojavlja navadno še le čez dve uri, in traje 4 do 5 ur. Videl sem starega človeka, ki je v dveh urah pozobal 4 pile, vsako od 6 granov. Pravili so mi, da on že 25 let opij zoblje. No to je redek slučaj, ker taki ljudje, ako zgodaj začno, ne učakajo navadno še tridesetega leta. Posledice na duhu in telesu po vsakem takem užitku so grozne. Jed ne diši več, vsaka žila trepeče, živci na vratu in hrbtu oslabe, a mišice otrpnejo. Taki ljudje se nam gnusijo, ali jih pomilujemo. Mnogi so sedeli otrpli na svojem navadnem mestu; telo jim je bilo zgrbljeno, a prsti skrčeni, pa vender se niso mogli iznebiti strašne navade. Dokler opij ni začel delovati, bili so kukavni in nesrečni, a ko je prišel srečni čas, ni bilo več lenosti, iz očí je sevalo življenje. Nekateri so govorili v blagovročnih stihih, nekateri so nagovarjali drugove z visokim glasom in z izbranimi besedami, kakor da so sultani z vzhoda, katere je obsulo vse zlato in dobro, vsa sreča in lepota tega sveta.“

(Dalje prihodnjič.)

## Politične stvari.

### Deželni odbor.

Dalje so bili izvoljeni: V okrajnem cestnem odboru Vrhnika g. Karol Kotnik, posestnik v Mirkah, načelnikom njegovim namestnikom pa g. Gabrijel Jelovšek posestnik, in župan na Vrhniku;

v okrajnem cestnem odboru Logatec g. Lovro Sebenikar, trgovec na Rakeku, načelnikom, njegovim namestnikom pa g. Jožef Smole, župan v Dol. Logatci;

v okrajnem cestnem odboru Lož gospod Jožef pl. Obereigner, gozdar v Šneperku, načelnikom, njegovim namestnikom pa Jakob Turk, posestnik v Rovniku;